

De viva veu. Recordant Carles Miralles

Els déus de Carles Miralles han volgut oferir-me una vivència de lector que no havia experienciat mai abans: haver de llegir l'obra poètica completa d'un autor —d'un poeta— per vivificar-ne la veu, i fer-ne un recordatori davant de gent que sentia en present l'absència de la persona, de l'acadèmic, i del poeta Carles Miralles.

A Carles Miralles, jo l'havia llegit més a fons com a traductor dels poetes grecs moderns i com a estudiós de la literatura grega antiga, que no com a poeta, que també; per això, posar-m'hi, en aquestes circumstàncies, no era un exercici de nostàlgies, de reviure un passat perdut i retrobat en els mots, sinó una experiència lectora, un acte de voluntat i de volença per fer sonar en viu i en alta veu (com li agradava a Carles Riba) els seus mots amb una fonètica i dicció mediterrànies, o, si es vol, «a la manera valenciana».

Per voler donar-ne una visió coherent, m'he permès navegar per la seua poesia «d'aspra dolcesa» i fer-ne una tria cronològica amb la intenció de recórrer-li la vida en vers. Del principi al final. Com marquen les dates de creació dels poemes: 1963-2001.

Antic que em sent, sóc dels que creu que la vida d'un poeta cal cercar-la en els seus versos, si se la vol compartir de paraula. Com qui mira un mosaic que crema al sol i es dissol a la intempèrie. Com qui passa full a full un àlbum d'apaulades fotos. Com el músic que interpreta una partitura. Com un actor en escena.

Em permetreu, doncs, que faça senzillament això: ser la veu del sud que ara vivifica la paraula escrita del poeta Carles Miralles.

Ací en teniu la mostra.

D'aspra dolcesa. Poesia 1963-2001
(Proa, 2002)

«Miralles, amb la idea de fixar de manera definitiva el seu corpus líric, reuneix en aquest volum tots els poemes escrits al llarg de quasi quaranta anys, barrejant els reculls ja publicats amb d'altres d'inèdits. O pràcticament inèdits. De fet, la seva trajectòria, almenys en els inicis, és plena de buits i de salts.» («Notes per a una lectura», pròleg de Joaquim Molas.)

La terra humida
(Poemes escrits entre 1963 i 1966)

Els rellotges marquen, insistentment
i amb tranquil·la indiferència,
a la mateixa hora cada dia
hores idèntiques.
Indiferent al temps, jo penso
que no tinc res a fer que vulgui fer.
Em consumeixo, com la cigarreta
oblidada del cendrer.
Els ulls cansats, l'ombra dels xiprers;
les flors de plàstic: tan falses com tot
—que només cal que algú hi posi els ulls
perquè en compregui la natura.
M'he afaitat malament, aquest matí,
i porto fluix el nus de la corbata,
però em demano, no sense vergonya,
si sóc un noi que es pensa que és un home
o sóc un home que s'amaga
rere el noi que va ser.

* * *

Amb un amor
una esperança
un desconhort.
Amb un adéu
llançat al mig
d'un carrer gris.

Vivia a un carrer verd
ben a recer de dubtes:
vaig estrenar
pantalons llargs
i uns ulls de mirar noies.
Avui era demà.
A hores d'ara, també,
ahir és un mot petit
que es va fent gran
de dia en dia.

* * *

Alguns poetes en concili, un dia,
conclogueren que a la gent
no li serveix de res la poesia.
Ho atribuïren al fet
que parlaven encara a l'antiga
d'amor i de roses
i havien doncs perdut la gran missió
social que abans tenien,
l'eficàcia didàctica primera.
Compromesos, varen convertir
cada poema en una arma llancívola
contra els rics i els amos i els burgesos
i llavors alguns joves van expressar
el parer que l'arma eren les armes
i la revolució, i, encara,
que el sexe i les drogues
ja els bastaven. Que la poesia
era un mitjà massa antiquat i lent,
apte si de cas a fer homes
però no a crear exèrcits
ni a fer canviar de mans les fortunes
el poder la llibertat
l'àguila i no el foc i la justícia.

Manual de cosmologia
(Poemes escrits entre 1966 i 1969)

Ara que ets jove, i a més assenyat,
treballador i solter, és de témer
que la primavera et deixi las
i un pèl fotut. Això no obstant, d'aquí a dos
dies, vacances pagades.
I també és de témer
que les vacances et deixin las, encara
més, i fotut, però aleshores pots esperar
la pròxima primavera: esperar,
no te n'oblidessis, és virtut
principalíssima. Cal, això no obstant,
que no abduquis mai dels preceptes d'ètica
antics i venerables que vas aprendre a escola
i que tinguis coratge i llegeixis
el diari per saber com va la guerra
que toqui i per fer més ferma la teva fe
en l'animal home, animal fet de déu, diuen,
i de bèstia, segons els fets confirmen.
Cal, igualment, que ara, de jove, treballis
com la formiga famosa de la falla,
que, si t'agrada una noia, encara que en tingueu
ganes no t'hi allitis, car faria
mal efecte i és pecat.
Cal que penquis, dia i nit, que guanyis
el que et vulguin pagar i els estiguis
agraït, i que et casis, naturalment
per l'església, disposat a no saber res
de res i a anar fent fills.
A canvi tindràs, a més de vacances
pagades, potser un sis-cents i tot.

* * *

Nàufrag de tot, a l'illa
dels ciclops que devoren companys, jo,
amb gens d'astúcia, cansat, Ulisses
altre cop, sempre la mateixa història.

No hi ha ni vi ni ull ni tronc d'arbre que valgui:
home, com tu, i no pas màgic, però també
sense estel, heus-me aquí que entre els companys destrio
abatut l'home que devoraran
avui els vells ciclops com sempre.

Nàufrag de tot, amb aquesta ànima
lentament trosdejada,
enllà del sol, jo, fins al límit pur
d'aquest cor i d'aquell cor, fre
del cavall, del galop, de les il·lusions
de cada home amb els homes, arbres
que llancen inútilment al cel
impertorbable els braços nus
i retorts, patètics de tan lliurats.

Nàufrag de tot, aquests pins, qui
els ha cremat, aquests
pins que creixien de fa anys,
abans de la tempesta?
Els pins, la fusta de les naus.

* * *

Nàufrag de tot, que no
del teu amor.
Només vull la teva mà,
la certesa
que no he de caminar sol
el camí,
la teva mà on
cabria la meva ànima,
nàufrag de tot, que no
del teu amor,
pobre i
perdut,
i els ulls
on cabria el
meu cor, nàufrag de tot,
i el teu cos

on s'il·luminaria
el meu cos,
sol
i en la nit,
i la flor
dels teus llavis,
sempre encesa,
nàufrag
de tot, que no
del teu amor
per a mi.

Camí dels arbres i de tu
(Llibre de 1981)

Diré la tendresa
del teu amor
per a mi,
diré l'alegria
tan alta de viure
en els pronoms
del tu i del jo.
Et tinc i em tens
i les coses
ho són perquè teves
o meves de tu
o perquè tu les mires
i són paraula teva
després
per a mi.
Tu fas que trobi en mi
el que tu em dius
i aleshores
la tendresa fa d'arrel
a la vida i floreix,
alegria i esper,
contra l'hivern encara.
L'esperança,
que amb l'amor

que ens tenim
l'ombra del temps
clivella,
l'un a l'altre ens lliga
ara i
aquí, com som i
on som, tu i
jo.

* * *

Quan és l'hora de néixer, sempre
hi ha un crit, com una espasa
fendint la fosca. Miro
a través dels vidres, amb ulls
que respiren assossegats.
Es lleva l'aurora enllà de la boira.
Vetllo, insomne,
la placidesa que l'esforç
ha deixat als teus membres.
El món és fang encara humit, que surt
del torn i espera el do del sol.

* * *

Hem resseguit entre els pins les senderes
de la pluja d'ahir. El front, els polsos,
qui me'ls ha pintat amb sang de les móres
que m'alleugen, flairoses, del salobre
tan tenaç i del vent? Ara s'ensorren
en el meu cor les notes de la vella
melodia, a la posta, com l'arena
molla d'aquest matí sota el teu peu.
Ja s'encén, vinyes enllà, el crepuscle.
No sents, ara, la remor incontenible,
el crit que no té fi, contra la calma,
el vent que et vinclà el cor sense remei,
la fera insadollable entre les illes
que bressola, amb turmentat fingiment
de troncs de garrofer, fulles com vidres?

Daurat i trist, tremola el rierol
que arrossega deixalles i brutor
com l'aigua del vers fa amb els seus mots, vinyes
ençà, cap a la mar, sense perdó.

Veuen el foc els ulls que cremen nit.

La mà de l'arquer
(Llibre de 1990)

Estossega el vell arbre,
agitat i febrós,
de fulles massa joves,
sota l'assot del vent,
amarat per la pluja.
Plata nova de lluna,
després, serp de claror
glaçada, i les estrelles
que il·luminen la poca
ombra d'aquell malson
que torna sense treva,
i les taques de sang
a les mans i aquell jove
que se t'assembla tant,
i el cor quan ell somriu
se't gela. Ja ho saps, ara,
que morir és no poder
mai més tornar del somni.

* * *

Entre els morts i la vida
ales blanques, la calma
de la mar que s'aprima
i s'esmuny de l'estreta
de les illes en cercle.
Una barca llunyana
navega un lent camí
en silenci per l'aigua.
Ocells grassos, voraços,

dels confins de la terra
i del temps arribats,
l'estridentia que arrenca
el batec de tanta ala
diu de lluny a l'oracle
que no hi ha cignes ni àligues
i que sols la llacuna
entre els morts i la vida
és el melic del món:
sal i algues i plomes.
Dits de carbó dibuixen
un eteri dolor
retallat per la lluna,
i roman mut l'oracle.
La barca del teu cor,
rei del riu de la mort,
navega un lent camí
en silenci per l'aigua
ja solcada d'estrelles.
La puresa del cant
s'eleva com una alba
del dedins de la fosca.
La reina al teu costat
recompon la dolcesa
d'aquells fragments de cel
que tu, pastor d'estels,
miralleges de sal.
La teva ment reposa.

* * *

La lluna arrissava i trenava
el seu reflex, pàl·lid, al mar,
com ara fa la música, i també
l'home que traginava en solitud
el feix feixuc d'errors dels dies.
Era ferma i justa; creixia
com una allau la veu, quan fou segada
com l'or del blat, nu sota el sol i estès.
Tinc el reflex de la lluna a les mans

i el lliuro al natzarè que entrà
rei a Betlem. Tremola l'orgue, lluny.
Les meves mans són un cabàs
que pesca lluna i on potser
restà captiu un peix;
a les mans
de l'infant que vaig ser.

La ciutat dels plàtans
(Llibre de 1995)

ESCLAT DE LA MEMÒRIA

Entre ruixat i ruixat
el sol, aquest matí, duia
de la mà l'escalf, tan dolç,
del record, vermellenc d'or,
dels dematins tan intensos,
voravies caminades,
revolts de conversa i arbres
que aixoplugaven petons
sota la pluja, desig
sense límits ni contorns,
l'aigua profunda d'uns ulls
blaus que miraven els plàtans.
Sap de tu, aquesta ciutat,
més que tu, i de vegades
encén sense tu esperar-t'ho
el llum de dies llunyans
que eren només pols de cendra
dins de la teva memòria.

* * *

ESTUDIANTS DESPRÉS DE LA PLUJA

Aquest matí hem tornat a tenir pluja,
mitjans de juny, i els estudiants que acaben
els exàmens omplien de paraigües
la plaça de la Universitat, plena

dels colors de l'estiu. Mostren als ulls
encara una confiança per dessorbre
de les enquestes que els fan aturats
d'aquí a pocs anys i ja ara esveradissos
del món que els fem. Ells somien la vida
com els sembla que la voldrien, cada
dia amb canvis, no decantada ja
com és la teva, sinó de colors
diversos formada sota la pluja
amable i fresca de l'estiu que enceten
i tenen ja tot farcit de projectes
que no sabem si mai podran dur a terme.
I ara, ciutat, celebra l'alegria
dels colors tan intensos, acabats
d'esbandir i nets, que amb seu i estatge al cap
de cada un d'ells al forn del sol ja encès
es couen lentament com la terrissa.

* * *

NOIS ENTRE ELS COTXES

Quan els semàfors detenen el trànsit
tan dens, s'aixeca un vol d'adolescents
que serpeja entre els cotxes oferint
mocadors de paper o demanant
cigarrets o diners o netejant
els vidres del teu cotxe amb draps eixuts
o amb aigua poca o bruta.
Prop d'una plaça cèntrica,
sota l'altívola mola dels bancs
de vidre i d'acer, no lluny de botigues
plenes d'objectes d'extrema elegància,
a tocar dels magatzems més fornits
de regals de bon gust per cada cas,
allí on un jovencell, tot ell vestit
de marca, espera que munti a la gropa
de la seva moto la noia d'ulls
dolços i fondos, i una dona vella
mira d'endur-se el poc sol de gener

a casa, i els semàfors i la gent,
canviant i la mateixa, componen
una i altra vegada la mateixa
escena que canvia, mentre els nois
es dispersen somrients o queixosos
segons la sort i miren les monedes
com els coloms les veces que els han dat.

Mans lentes d'aigua
(Llibre de 2002)

Ha entrat aviat la fosca del capvespre.
Jeus sol al llit de l'hospital. Malalt,
no saps pensar en els altres.
Tot buit de tu, la llàstima
que et tens t'entela els ulls d'imatges
de tu i de tu. T'han tret un càncer
i et diuen que potser te'n sortiràs;
tu et sents, però, com un nen que se sent
injustament tractat i quan s'adorm,
sol amb ell sol i amb els llavis amargs,
una por molt profunda
li esclata a la pell i el desperta.

* * *

Entre la terra fosca
i el cel tan alt d'aquesta primavera
hi ha hagut el vent, camí per als ocells,
hi ha hagut els albercocs,
la pluja i la tendresa,
la flaire de després,
hi ha hagut l'ardiment i les roses,
la lúcida i tan pura voluntat
d'encalçar la vida i deixar,
entre la terra fosca
i el cel lúcid i pur d'aquest estiu,
l'eco tenaç de les paraules dolces
d'una saviesa amarga.

* * *

Per a tancar aquest llibre de poemes,
mentre prenc notes i feinejo en altres
coses, miro de trobar imatges
de tu i de mi estimant-nos, del vellut
de la vida, acollent com la seda
que és fresca i pell de la teva alegria.
Quan érem joves, la mar era fora
de nosaltres i els nostres cossos planxes
de surf que rabents planaven endutes
per les ones de l'encesa sang, altes.
Deixo els papers i els llibres per anar-me'n
al llit. Ja s'ha acabat la música.
Et veig absorta al sofà, que llegeixes
encara, que somrius i em dius que esperes
l'últim telenotícies. Quan vinguis,
posa la mà sobre els meus ulls i besa'm
a poc a poc tan tendrament com puguis
fins que onegi cos meu endins l'amor
i els nostres cossos esdevinguin barques
per a solcar-ne lentament la mar.
N'haurem parat l'estesa tibant calma
per a jeure-hi amants fins a l'arena
del futur teu i meu de cada dia.
No me n'he anat i tinc de tu nostàlgia.

JOSEP PIERA
Secció Filològica